

HİTİTLER DÖNEMİ'NDE ADANA VE ÇEVRESİ ÜZERİNE KISA BİR DEĞERLENDİRME

Güngör KARAUĞUZ*

Özet

İ.Ö. II. binin erken dönemlerinden itibaren Luwice ve M.Ö. 15. yy.'dan sonra ise doğudan gelen Hurrililerin etkisi ile Hurrice'nin de yoğun olarak konuşulduğu Adaniia/Adana, Kizzuwatna sınırları içinde olup Anadolu'nun güneydoğusunda yer almaktadır. Dolayısıyla Hitit Devleti için vazgeçilmez bir bölge olan Kizzuwatna, Hitit Devleti'nin merkezi Hattuša'yı, Hulaia Nehri Memleketi/Tarhuntašša ile Suriye arasındaki ulaşımı sağlayan ve stratejik önemi olan bir merkez idi. Bundan dolayı Kizzuwatna'dan güvenli bir şekilde geçilmesi maksatlı bu bölgenin, kontrolü ya da en azından tarafsızlığını sağlamak, Hititler'in sürekli politikası olmuştur.

Bu bildirimizde, Hitit Devleti'nin Kizzuwatna eyaleti sınırları içinde bulunan Adaniia/Adana'nın siyasi ve ekonomi tarihi ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda yakın komşuları olan Tarhuntašša krallığı ve merkezi güç ile olan ilişkileri de irdelenecektir.

A SHORT REVIEW ON ADANA AND ITS SURROUNDING IN HITTITE PERIOD

Abstract

Adaniia/Adana is on the South-east part of Anatolia and lies in the boundaries of Kizzuwatna. The city was extensively mentioned since the early ages of II. mill B.C. by Luwian and by Hurrice with the impact of Hurrians. Therefore, Kizzuwatna,

* Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD. karauguz@msn.com.

KAYNAKÇALAR

- ALP, Sedat, *Hitit Çağında Anadolu. Çivi Yazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar*, Ankara, 2000.
- AK, Mehmet, "19. Yüzyılın İlk Yarısında Gülnar Yörükler", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* XXXIV, 2013, s. 1-18.
- BAHADIR, Gürhan, "Dokuzuncu ve Onuncu Yüzyılda Bizans-Abbasi Sınırı", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi* XLVI/28, 2009, s. 163-178.
- BEAL, Richard, H., "The History and Date of Sunassura Treaty", *Orientalia LV*, 1986, s. 424-445.
- BOTTÉRO, Jean, *Gılgamesh Destanı, Ölmek İstemeyen Büyük İnsan*, çev.Orhan Suda, İstanbul, 2011.
- BORAN, Ali, - SÖZLÜ, Halil, "Ceyhan Yılanlı Kale", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Prof. Dr. Hamza Gündoğdu Armağanı* VI/25, 2013, s. 140-154.
- CTH E. Laroche, *Cataloguedes Textes Hittites*, Paris, 1971; "Catalogue des Textes Hittites, Premier Supplement", *Revue Hittite et Asiatique*, XXXX, 1972, s. 94-133.
- DEMİR, Özkan, - BAKAR, Nur, "Silifke Yörüklerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm Gelenekleri Üzerine Bir Araştırma", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, XXXV, 2014, s. 111-133.
- DOĞAN, Sait M, - DOĞAN, Cihangir, "Yörüklerin Hayat Tarzı", *Sosyal Siyaset Konferansları*, 2005, s. 677-708.
- DURMUŞ, Zülfikâr, "Sâd 30-33. Ayetler Bağlamında Hz. Süleyman. Klasik Tefsirlere Eleştirel Bir Yaklaşım", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVIII, 2008, s. 47-65.
- ERÖZ, Mehmet, *Yörükler*, 1991, İstanbul.
- EYUBOĞLU, Sabahattin,-ERHAT, Azra, *Hesiodos Eserleri ve Kaynakları*, Ankara, 1991.
- GİRGİNER, K. Serdar, "2003 Yılı Adana İli ve Çevresi Yüzey Araştırmaları (Saimbeyli)", *AST XXII/2*, 2005, s. 159-174.
- GİRGİNER, K. Serdar,-GİRGİNER, Özlem, Oyman,-ERHAN, Fatih, "2004 Yılı Adana ve Kayseri Yüzey Araştırmaları (Sarız ve Kozan)", *AST XXIII/2*, 2006, s. 293-308.
- GİRGİNER, K. Serdar.-ÖZDEMİR, H. Fahri,-ŞAHİN, Fatma, "Adana (Yukarı Ova-Ceyhan Ovası) Yüzey Araştırmaları 2006", *ANMED, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 2007-5, 2007, s.79-85.
- GİRGİNER, K. Serdar-ÖZDEMİR, Hakkı Fahri, "Çukurova Üniversitesi Ceyhan Arkeolojik Yerleşim Envanteri Çalışması ve Ceyhan-Tatarlı Höyük Kazısı Projesi", *İdol XXXV-XXXVI*, 2008, s. 13-20.
- GOETZE, Albert, *Kizzuwatna and Problem of Hittite Geography*, New Haven, 1940.
- GÖKHAN, İlyas, "Harun Reşid Ve Oğulları Döneminde Tarsus (786-842)", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* X/2, 2013, s.195-214.
- IMPARATI, Fiorella, "Una Concessione Di Terre Da Parte Di Tudhaliya IV", *Revue Hittite Et Asiatique* XXXII, 1974,s. 1-208.
- KARAUĞUZ, Güngör, *Boğazköy ve Ugarit Çivi Yazılı Belgelerine Göre Hitit Devleti'nin Siyasi Antlaşma Metinleri*, Konya, 2002.
- Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında M.Ö. II. Binde Orta Anadolu'nun Güney Kesimi*, Konya, 2005.
- "Karahöyük Orta Tunç Çağı Çanak-Çömlek Kültürünün Konya Bölgesi'nde Dağılımı ve Puruşhanta'nın Yeri Hakkında", *XV. Türk Tarih Kongresi, 11-15 Eylül 2006*, I, 2010, s. 65-85, resiml.
- KARAUĞUZ, Güngör, - DOĞANAY, Osman, "İ.Ö. II. Binden Bizans Dönemine Kadar Orta Anadolu'nun Güneyinden Akdeniz Kıyılarına Doğru Uzanan Yol Ağı Üzerine Düşünceler", *Olba X*, 2004, s. 1-43, Levha 1-3.

KARAUĞUZ, Güngör, - ÖZCAN, Koray, “Hitit İmparatorluk Döneminde Anadolu Yerleşme Sistemine İlişkin Hipotetik Yaklaşımlar ‘Tarhuntašša Eyaleti Yerleşme Sistemine’, *Studi Micenei Ed Egeo-Anatolici, XLIX, VI Congresso Internazionale di Ittologia Roma, 5-9 settembre 2005*, parte I, Roma, 2007, s. 463-477.

KAMMENHUBER, Annelies, *Hippologia Hethitica*. Wiesbaden, Harrassowitz, 1961.

KBo Keilschrifttexteaus Boghazköi, Leipzig/Berlin.

KILIÇ, Remzi, “XV. Yüzyılın İkinci Yarısında Dulkadiroğulları Devleti Üzerinde Osmanlı-Memluklu Rekabeti”, *Uluslar Arası Dulkadir Beyliği Sempozyumu, Kahramanmaraş, (29 Nisan 1 Mayıs 2011)*, III, 2011, s. 229-242.

KNUDTZON, Jørgen, Alexander, *Die El-Amarna-Tafeln. Mit Einleitungund Erläuterungen Herausgegeben*, Leipzig, 1915.

KONYAR, Erhan, “Kizzuwatna’nın Doğu Sınırları: Adana, Osmaniye ve Kahramanmaraş Höyükleri’nde 2006 Yılı Araştırmaları”, *ANMED, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri 2007-5*, 2007, 86-92.

del MONTE, F. Giuseppe-Johann TISCHLER, *Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte*, Wiesbaden, 1978.

-*Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte, Supplement*, Wiesbaden, 1992.

OTTEN, Henrich, *Die Bronzetafel aus Boğazköy, Ein Staatsvertrag Tuthalijas IV*. Wiesbaden, 1988.

ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi II*, İstanbul, 1994.

POŞ, Abdullah, “Osmanlı Döneminde Tarsus (1516-1923)”, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi V/1*, 2005, 243-278.

RS Ras Şamra Tabletlerinin Envanter Numarası.

SEVGİ, Cezmi, “Adana ilinin kuzeydoğu kesiminde yaylacılık: Kozan, Feke, Saimbeyli, Kadırlı, Ceyhan ve Osmaniye”, *Ege Coğrafya Dergisi II*, 1984, s. 177-197.

SINGER, Itamar, *Muwattalli’s Prayer to the Assembly of Gods Through the Storm-God of Lightning* (CTH 381), Atlanta, Georgia, 1996.

ŞAHİNBAŞ ERGİNÖZ, Gaye, *Hititlerde Anatomi ve Tıp*, İstanbul, 1999.

TEXIER, Charles, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, çev. Ali Suad, III, Ankara, 2002.

TURAN, Refik-Abdülvahit ÇAKIR, “Selçuklu Dönemi Türk Tarihi Çerçevesinde Anadolu’da Savaş ve Tabiat”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Reşat Genç Özel Sayısı, XXIX/1*, Ankara, 2009, s. 324-341.

ULUTAŞ, Songül, “Kapitalistleşme Sürecinde Çukurova Bölgesi’nde Yaşanan Ticari Merkez Kaymalar (19. yy.)”, *History Studies: International Journal of History, IV/ 2*, 2012, s. 343-360.

ÜNAL, Ahmet, “Hurriler. Hurri Tarihi, Kültürü ve Arkeolojisiyle İlgili Yeni Buluntular ve Gelişmeler”, *1996 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları*, Ankara, 1997, s. 11-35.

-----“Çukurova’nın Antik Devirde Taşdığı İsimler ile Fizikî ve Tarihi Coğrafyası”, *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, (Hazırlayan: E. Artun-M. S. Koz), İstanbul, 2000, s. 19-41.

-----“Adana’da Kizzuwatna Krallığı. Taş Devrinden Hitit Devleti’nin Yıkılışına Kadar Adana ve Çukurova Tarihi, *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, (Hazırlayan: E. Artun-M. S. Koz), İstanbul, 2000, 43-69.

-*Hititler Devrinde Anadolu*, I, İstanbul, 2002.

WEIDNER, Ernst F., *Politische Dokumentaus Kleinasien*, Leipzig, 1923.